

Västra Götalandsregionens kemikaliekrav

Vägledning för klassning av byggvaror, varor och kemiska produkter som används i Västra Götalandsregionens förvaltningar och bolag

Västra Götalandsregionens miljöplan 2017-2020 – Målområde Kemikalier

Version 1.1

Augusti 2017

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Tillämpning	3
1.2	Ansvar.....	3
1.3	Avgränsningar.....	3
1.4	Det nationella miljö kvalitetsmålet giftfri miljö, tolkning och tillämpning	4
1.5	Trafikljussystem för klassning av varor	5
1.6	Redovisning av resultat	6
2	Byggvaror.....	7
3	Förbrukningsprodukter	8
4	Elektronik.....	10
5	Inredning	12
6	Textilier.....	14
7	Lek- och pedagogiskt material.....	16
8	Kemiska produkter och enskilda kemikalier.....	17
8.1	Prioriterade ämnen	17
8.1	Ämnen som helt eller till största delen avvecklats i VGRs verksamheter	18
9	Miljö- och hälsofarliga egenskaper	19

1 Inledning

Detta dokument är en vägledning för klassning av varor och kemiska produkter¹ som används av Västra Götalandsregionens egna förvaltningar och bolag.

Det utgör huvudsaklig bedömningsgrund för uppföljning och redovisning av resultat för målområde kemikalier i Västra Götalandsregionens miljöplan². Planen är beslutad av Regionfullmäktige. Den anger det långsiktiga målet att Västra Götalandsregionens verksamheter ska leva upp till det nationella miljö kvalitetsmålet om en giftfri miljö och att följande prioriterade produktområden till 2020 ska bidra till en giftfri miljö:

1. Byggvaror
2. Förbrukningsprodukter
3. Elektronik
4. Inredning
5. Textilier
6. Lek- och pedagogiskt material
7. Kemiska produkter och enskilda kemikalier

För byggvaror gäller att andelen byggvaror som uppfyller kriterier för att bedömas som "rekommenderas" och "accepteras" enligt Byggvarubedömningen ska öka. För område 2 till 6 gäller att andelen produkter med säkerställt höga kemikaliekraV ska öka.

Ett säkerställt kraV definieras på tre nivåer, (i) att andelen produkter inom aktuellt sortiment som uppfyller kraVet ökar, (ii) att kraVet har ställts för samtliga produkter (i vissa fall med undantag) inom aktuellt sortiment i samband med upphandling och (iii) att kraVet har följts upp.

För kemiska produkter och enskilda kemikalier ska användningen av kemiska produkter och enskilda kemikalier som innehåller eller utgörs av miljö- och hälsofarliga ämnen minska, i andra hand ska exponeringen minska.

1.1 Tillämpning

Dokumentet utgör grund för bedömning av resultat för miljöplan 2017-2020, målområde kemikalier och grund för utformning av kraV i upphandling. Dokumentet i sin helhet kan därmed inte tillämpas direkt i en upphandling.

1.2 Ansvar

Dokumentet ansvaras för och uppdateras av Miljöavdelningen, Koncernstab regional utveckling, Koncernkontoret. Senaste version (anges på försättsbladet) publiceras på <http://www.vgregion.se/miljomalkemikalier> och <http://intra.vgregion.se/kemikalier>.

1.3 Avgränsningar

Livsmedel och läkemedel är två produktområden som också är starkt kopplade till giftfri miljö. Dessa utgör egna målområden i Västra Götalandsregionens miljöplan och redovisas samt arbetas med i separata spår.

¹ En *vara* definieras i kemikalielagstiftningen (Miljöbalken 14 kap. 2§) som ett föremål vars form, yta eller design i större utsträckning än dess kemiska innehåll bestämmer dess funktion. Man skiljer i regeltexter på varor och kemiska produkter (ämnen och blandningar). Till exempel är en stol en vara medan målarfärg är en kemisk produkt. En kemisk produkt definieras som ett kemiskt ämne eller blandning av ämnen som inte är en vara

² <http://www.vgregion.se/miljoplan>

Flera av de prioriterade produktområdena påverkar miljön mer än enbart avseende miljö- och hälsofarliga ämnen, till exempel kopplat till råvaruutvinning och klimatpåverkan. Innehållet i detta dokument är därmed inte en heltäckande redogörelse för vilka krav som till exempel kan komma att ställas i en upphandling.

1.4 Det nationella miljö kvalitetsmålet giftfri miljö, tolkning och tillämpning

Västra Götalandsregionen (VGR) har liksom andra landsting, regioner och kommuner ingen formell roll i miljömålssystemet, men ses som viktiga aktörer i arbetet för att nå de svenska miljömålen³.

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet giftfri miljö lyder:

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna."

Regeringen har fastställt sex preciseringar av miljö kvalitetsmålet giftfri miljö:

- **Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen:** Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden
- **Användningen av särskilt farliga ämnen:** Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört
- **Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper:** Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga
- **Förorenade områden:** Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön
- **Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper:** Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning
- **Information om farliga ämnen i material och produkter:** Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig

Fram till 2020 prioriteras inom VGR de första två preciseringarna om sammanlagd exponering samt särskilt farliga ämnen⁴, med stöd av de sista två preciseringarna om kunskap och information.

Som upphandlande myndighet har VGR stor möjlighet att ställa och följa upp krav i upphandling, men det sker alltid med utgångspunkt i de verktyg som finns tillgängliga. En förutsättning för att leva upp till det nationella miljö kvalitetsmålet är därför att dessa verktyg håller tillräckligt hög nivå.

³ <https://www.miljomal.se/sv/Vem-gor-vad/Landstingen-och-regionerna/>

⁴ Med särskilt farliga ämnen menas ämnen som har sådana egenskaper att de klassificerats eller kan komma att klassificeras som Substance of very high concern enligt REACH. Se ämnesegenskaper i avsnitt 9 och vägledning på ECHA:s hemsida (<https://echa.europa.eu/guidance-documents/guidance-on-reach?panel=guidance-on-requirements-for-substances-in-articles#guidance-on-requirements-for-substances-in-articles>) samt Kemikalieinspektionen (<http://www.kemi.se/hitta-direkt/lagar-och-regler/reach-forordningen/kandidatforteckningen>)

Genom att arbeta med, utvärdera samt redovisa goda resultat kopplade till följande delar inom verksamhetsutveckling, inköp och upphandling, byggnation samt serviceverksamhet bidrar Västra Götalandsregionen som organisation till en giftfri miljö:

1. Undvika eller upphöra med användning av särskilt farliga ämnen på REACH kandidatförteckning⁵ och Chemsec SIN list⁶ (för kemiska produkter även Kemikalieinspektionens PRIO-databas)
  - a. Där det är möjligt ställa obligatoriska krav på att dessa ämnen inte får förekomma i varor och/eller kemiska produkter som levereras till VGR
  - b. Där dessa ämnen förekommer genomföra substitutionsåtgärder i verksamheten eller genom upphandling
2. Tillämpa Upphandlingsmyndighetens kriterier vid upphandling och bidra till att dessa håller en hög kvalitet
3. Öka andelen varor och kemiska produkter som uppfyller kemikalierelaterade krav för en eller flera accepterade tredjepartsmärkningar eller accepterade bedömningssystem och bidra till att dessa håller en hög kvalitet
4. Öka antalet uppföljningar av ställda krav, dels via granskning av verifikat och dels via stickprovsanalyser av varor och kemiska produkter
5. Samverka med andra regioner/landsting och kommuner för gemensamma prioriteringar, uppföljningar och utvärderingar
6. Ett fortsatt aktivt arbete med säker kemikaliehantering och substitution av miljö- och hälsofarliga ämnen i den egna verksamheten med hjälp av kemikaliehanteringssystem, produkt/substitutionslistor och riskbedömningar

1.5 Trafikljussystem för klassning av varor

Västra Götalandsregionen tillämpar ett trafikljussystem för bedömning av i hur stor utsträckning en vara kan anses bidra till en giftfri miljö:

Nivå	Beskrivning	Mål 2020
Grön	Rekommenderas	Öka
Gul	Accepteras	Öka
Röd	Undviks	Minska
Grå	Har för lite tillgänglig information för att kunna bedömas.	Minska

Generellt finns det tre vägar att gå för att en vara ska klassas som grön (rekommenderas) eller gul (accepteras):

1. **Särskilt farliga ämnen (SVHC) används inte som tillsats i produkten.** För grön nivå handlar det om ämnen upptagna på Chemsec SIN list, för gul nivå handlar det om ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning. Till detta finns även en "plusnivå" inom respektive kategori, att dessa ämnen inte används vid tillverkning. I avsnitt nio finns också prioriterade ämnesegenskaper

⁵ <https://echa.europa.eu/candidate-list-table>

⁶ <http://sinlist.chemsec.org>

2. **Produkten uppfyller Upphandlingsmyndighetens kriterier:** Grön eller gul nivå beroende på hur hög nivå aktuella kriterier håller. Baskrav kan till exempel utgöra grön nivå, på samma gång som avancerade krav kan utgöra gul nivå
3. **Produkten innehåller licens för någon tredjepartsmärkning eller finns registrerad i något bedömningssystem:** Grön respektive gul nivå beroende på hur hög nivå aktuell märkning/bedömningssystem håller

Röd klassning av varor innebär att det finns risk för skadlig exponering. Klassningen görs främst med grund i information om att särskilt farliga ämnen förekommer men kan också göras med grund i annan information som inger stora betänkligheter⁷. Användning av varan behöver därmed inte nödvändigtvis ge upphov till skadlig exponering men måste minimeras, så att riskbedömningar är realistiska att genomföra och eventuella åtgärder kan vidtas. Åtgärder kan handla om att ersätta varan, via upphandling eller inom befintligt avtalsortiment, eller att ge särskilda instruktioner för användning som minimerar risken för skadlig exponering.

Grå varor har inte tillräckligt bra information/verifikat för att kunna klassas.

I avsnitt 2-7 anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå inom de för varor prioriterade områdena. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till många kriterier anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Målsättningen under 2017-2020 är att andelen gula och gröna varor för respektive produktområde ska öka i förhållande till nuläget och att andelen röda och grå varor därmed minskar. *Då bidrar Västra Götalandsregionen till en giftfri miljö inom aktuellt produktområde.* Därefter kan mer precisa målnivåer definieras. Till exempel att nå ett läge där 90 % av varor inom ett område är gula eller gröna (uppdelat på cirka 25 % eller mer gröna och 65 % gula), 9-10 % är grå och 1 % eller färre är röda. Enbart gula varor inom de 90 % medför då att Västra Götalandsregionen inte bidrar till en giftfri miljö i tillräcklig utsträckning inom aktuellt produktområde.

I nuläget är alltför få varor gröna respektive gula och alltför många är grå inom de flesta produktområden. Dessutom kan också antas att alltför få varor är röda då kunskapsunderlaget för många varor är bristfälligt. Andelen röda varor kan därmed temporärt öka genom att informationsunderlaget för levererade varor förbättras.

1.6 Redovisning av resultat

Resultat tas fram årsvis och redovisas enligt följande:

- **Byggvaror:** Fördelning av byggvaror i byggprojekt som färdigställts under det gångna året och som registrerats i Byggvarubedömningen (st.)
- **Förbrukningsprodukter, elektronik, inredning, textilier och lek- och pedagogiskt material:** Klassning och fördelning av levererade varor inom prioriterade avtal⁸ enligt trafikljussystemet. För elektronik och textilier mäts resultatet i vikt (kg), för övriga områden i antal varor (st.)
- **Kemiska produkter och enskilda kemikalier:** Antal kemiska produkter/enskilda kemikalier (st.) som används i verksamheten och innehåller ämnen på Chemsec SIN list. Uppföljning sker

⁷ Till exempel nya forskningsrön eller information i media

⁸ Se information om vilka produkter/avtal som primärt omfattas i avsnitt 3-7

också av produkter som är klassade som CMR⁹, innehåller ämnen på REACH kandidatförteckning och/eller innehåller ämnen registrerade i Kemikalieinspektionens PRIO-databas

- **Resultat av upphandlingar, utvecklingsprojekt och uppföljningar** av ställda krav som genomförts under det gångna året
- **Förvaltningar och bolags** redovisning av förbättringar och avvikelser i verksamheten

Resultat och grunddata publiceras från och med mars 2018 på <http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Miljo/Internt-miljoarbete/Uppfoljning/>.

2 Byggvaror

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för byggvaror. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Uppfyller kemikalierelaterade innehållskriterier i ett eller flera av följande bedömningssystem <ul style="list-style-type: none"> • Byggvarubedömningen¹⁰, nivå "rekommenderas" • BASTA 	Utdrag ur bedömningssystem
Gul	Uppfyller kemikalierelaterade innehållskriterier i ett eller flera av följande bedömningssystem <ul style="list-style-type: none"> • Byggvarubedömningen, nivå "accepteras" • BETA (inom BASTA-systemet) 	Utdrag ur bedömningssystem
Röd	Uppfyller kemikalierelaterade innehållskriterier för ett eller flera av följande bedömningssystem <ul style="list-style-type: none"> • Byggvarubedömningen, nivå "undviks" 	Utdrag ur bedömningssystem
Grå	Information saknas, produkten är inte bedömd	

⁹ Se avsnitt 9

¹⁰ Byggvarubedömningens kriterier, [senaste version](#), avsnitt O: Innehållsdeklaration samt Tabell 1: Särskilt utpekade ämnen och ämnesgrupper

3 Förbrukningsprodukter

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för förbrukningsprodukter. Förbrukningsprodukter innebär artiklar som i de flesta fall används en gång för att sedan gå till material- eller energiåtervinning. Vissa förbrukningsprodukter kan stanna längre kvar i systemet, till exempel mappar, plastfickor och pennor, men kategoriseras här tillsammans med artiklar med kort användningstid, på grund av liknande materialsammansättning och att de inom VGR i många fall upphandlas gemensamt.

En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Produkter som omfattas är till exempel:

- Kontorsmaterial, förbruknings- och förvaringsprodukter
  - Pappersprodukter för kontorsändamål (utskriftspapper, kalendrar, skrivblock, post it, mappar etc.)
  - Pennor (kulspets, blyerts, överstrykning, whiteboard etc.)
  - Plastfickor
  - Tejp
  - Hygienpapper, servetter
  - Emballagematerial och förvaringsprodukter (till exempel plastlådor)
  - Påsar och säckar
  - Torkdukar och absorbenter för sjukvård
  - Förkläden, haklappar och skoskydd
- Sjukvårdens förbrukningsprodukter
  - Medicinska handskar
  - Anestesi IVA
  - Inkontinens- och urologi
  - Dränage- och sugprodukter (operation)
  - Blodpåsar
  - Diatermi
  - Dialys
  - Operationstextilier
  - Dental förbrukning

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Uppfyller kemikalierelaterade innehållskriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • Svanen <ul style="list-style-type: none"> ○ 057 Kontors- och hobbyartiklar, avsnitt 2.2, 2.4, 2.5, 2.6 ○ 098 Engångspåsar, -slangar och-tillbehör för medicinskt bruk, avsnitt 2 ○ 023 Hygienprodukter, avsnitt 2 samt pappersmodul: "Kemalimodul" • EU-Ecolabel <ul style="list-style-type: none"> ○ Absorbent hygiene products, kriterium 7 ○ Converted paper 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Printed paper ○ Copying and graphic paper ○ Tissue paper 	
	Ämnen upptagna på Chemsec SIN list används inte som tillsatser i produkten	
	Ämnen upptagna på Chemsec SIN list används inte som tillsatser i produkten samt vid tillverkning av produkten (hela produktionsledet)	
Gul	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning används inte som tillsatser i produkten	
	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning används inte som tillsatser i produkten samt vid tillverkning av produkten (hela produktionsledet)	
	<p>Egendeklarerad och tredjepartsverifierad information om produkters prestanda avseende miljö- och hälsofarliga ämnen bedöms som tillräcklig. Det kan till exempel vara i form av</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information i teknisk specifikation • Publicering av egen RSL (Restricted Substance list) • Miljövarudeklaration som redogör för ämnesinnehåll 	Information som lämnas in i samband med upphandling, visas i VGRs interna beställningsverktyg eller är tillgänglig på tillverkarens/leverantörens webbplats
Röd	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning eller Chemsec SIN list används som tillsatser i produkten	
	Annan information som inger stora betänkligheter	
Grå	Information om ämnesinnehåll och/eller eventuella licenser för tredjepartsmärkning saknas eller kan inte bedömas	
	<p>Produkter av följande material</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mjukgjord PVC 	

4 Elektronik

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för elektronik. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Produkter som omfattas är till exempel:

- Bildskärmar (Flat Panel Displays)
- Bärbara datorer (Notebooks)
- Stationära datorer
- Läs/surfplattor (Tablets)
- Smartphones
- Kontorsmaskiner (Skrivare/MFP, Skanner)
- Projektorer
- TV
- Vitvaror (kyl och frys, torkskåp/torktumlare, diskmaskin, mikrovågsugn)
- Ljuskällor och elmaterial

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Ämnen upptagna på Chemsec SIN list används inte som tillsatser i produkten	
	Ämnen upptagna på Chemsec SIN list används inte som tillsatser i produkten samt vid tillverkning av produkten (hela produktionsledet)	
	Uppfyller kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • EU-Blomman <ul style="list-style-type: none"> ○ Datorer 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
Gul	Uppfyller kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • Svanen <ul style="list-style-type: none"> ○ Kontorsmaskiner ○ Datorer • TCO Certified (www.tcodevelopment.com) • Blå Ängeln (Der Blaue Engel, www.blauer-engel.de/) • Ecomark 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning används inte som tillsatser i produkten	
	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning används inte som tillsatser i produkten samt vid tillverkning av produkten (hela produktionsledet)	
	Egendeklarerad och tredjepartsverifierad information om produkters prestanda avseende miljö- och hälsofarliga ämnen bedöms som tillräcklig. Det kan till exempel vara i form av <ul style="list-style-type: none"> • Information i teknisk specifikation • Publicering av egen RSL (Restricted Substance list) • Miljövarudeklaration som redogör för ämnesinnehåll 	Information som lämnas in i samband med upphandling, visas i VGRs interna beställningsverktyg eller är tillgänglig på

		tillverkarens/leverantörens webbplats
Röd	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning eller Chemsec SIN list används som tillsatser i produkten	
	Annan information som inger stora betänkligheter	
Grå	Information om ämnesinnehåll och/eller eventuella licenser för tredjepartsmärkning saknas eller kan inte bedömas	

5 Inredning

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för inredning. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Produkter som omfattas är till exempel:

- Kontorsmöbler
- Möbler för offentlig miljö, ”miljömöbler” (soffor, bänkar, bord, stolar)
- Inrednings- och dekorationstextil (dukar, mattor, gardiner, kuddar, ljudabsorbenter, skärmväggar, filter)

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Uppfyller kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • Svanen <ul style="list-style-type: none"> ○ Möbler och inredning: kapitel 2 om miljökrav på material. Kriterierna finns på www.svanen.nu ○ Textilier: kapitel 2 (2.9) om miljökrav. Kriterierna finns på www.svanen.nu • EU-blomman; Kommissionens beslut av den 5 juni 2014 om fastställande av ekologiska kriterier för EU-miljömärket för textilprodukter (2014/350/EU). Kriterierna finns att hämta på http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/ • Bra miljöval; ”Fiber och beredning”: Kriterierna finns på http://www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval/textil 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Upphandlingsmyndighetens krav: <ul style="list-style-type: none"> • Möbler, nivå avancerad: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/mobler/ • Textilier och läder, nivå avancerad: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/textil-och-lader/ 	Förslag till verifikat anges i anslutning till respektive krav på Upphandlingsmyndighetens webbplats
Gul	Uppfyller kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • Möbelfakta¹¹ 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Upphandlingsmyndighetens krav: <ul style="list-style-type: none"> • Möbler, nivå bas: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/mobler/ 	Förslag till verifikat anges i anslutning till respektive krav på Upphandlingsmyndighetens webbplats

¹¹ Vissa produkter kan klassas som grå eller röda även om de har licens för Möbelfakta. Det kan till exempel bero på typ av möbelklädsel

	<ul style="list-style-type: none"> • Textilier och läder, nivå bas: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/textil-och-lader/ 	
	<p>Egendeklarerad och tredjepartsverifierad information om produkters prestanda avseende miljö- och hälsofarliga ämnen bedöms som tillräcklig. Det kan till exempel vara i form av</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information i teknisk specifikation • Publicering av egen RSL (Restricted Substance list) • Miljövarudeklaration som redogör för ämnesinnehåll 	Information som lämnas in i samband med upphandling, visas i VGRs interna beställningsverktyg eller är tillgänglig på tillverkarens/leverantörens webbplats
Röd	<p>Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning eller Chemsec SIN list används som tillsatser i produkten</p> <p>Annan information som inger stora betänkligheter</p>	
Grå	Information om ämnesinnehåll och/eller eventuella licenser för tredjepartsmärkning saknas eller kan inte bedömas	

6 Textilier

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för textilier. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Produkter som omfattas är till exempel

- Yrkeskläder – Arbetskläder med specialfunktion (exempelvis smuts-och oljeavvisande) inklusive handskar. Även brandskyddskläder
- Ytterkläder – Vattenavvisande/vattentäta kläder för olika utomhusväder; vindjackor, impregnerade kläder, regnkläder
- Kläder för inomhusbruk – Kläder för inomhusbruk inklusive koftor, patientkläder
- Barnkläder
- Bäddtextil och handdukar – Madrassöverdrag, sänglinnen, hygien-textilier

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Uppfyller kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologiska produkter enligt EU förordningen 834/2007 och 889/2008 för textilier, kriterierna finns på; http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sv • Svanen <ul style="list-style-type: none"> ○ Textilier: kapitel 2 (2.9) om miljökrav. Kriterierna finns på www.svanen.nu • EU Ecolabel Organic, Kriterierna finns på http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html • Bra Miljöval och Bra fibrer, Kriterierna finns på www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval/textil • Global Organic Textile Standard (GOTS)¹², Kriterierna finns på www.global-standard.org/the-standard/latest-version.html 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Upphandlingsmyndighetens krav: <ul style="list-style-type: none"> • Textilier och läder, nivå avancerad: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/textil-och-lader/ 	Förslag till verifikat anges i anslutning till respektive krav på Upphandlingsmyndighetens webbplats
Gul	Kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> • ÖkoTex100 med information om produktionsledet • BlueSign 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Upphandlingsmyndighetens krav: <ul style="list-style-type: none"> • Textilier och läder, nivå bas: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/textil-och-lader/ 	Förslag till verifikat anges i anslutning till respektive krav på Upphandlingsmyndighetens webbplats

¹² Vissa produkter kan klassas som gula, grå eller röda även om de har licens för GOTS. Det kan till exempel bero på färgning och andra faktorer kopplade till produktion av textilien

	<p>Egendeklarerad och tredjepartsverifierad information om produkters prestanda avseende miljö- och hälsofarliga ämnen bedöms som tillräcklig. Det kan till exempel vara i form av</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information i teknisk specifikation • Publicering av egen RSL (Restricted Substance list) • Miljövarudeklaration som redogör för ämnesinnehåll 	Information som lämnas in i samband med upphandling, visas i VGRs interna beställningsverktyg eller är tillgänglig på tillverkarens/leverantörens webbplats
Röd	<p>Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning eller Chemsec SIN list används som tillsatser i produkten</p> <p>Annan information som inger stora betänkligheter</p>	
Grå	Information om ämnesinnehåll och/eller eventuella licenser för tredjepartsmärkning saknas eller kan inte bedömas	

7 Lek- och pedagogiskt material

I detta avsnitt anges vilka kriterier som gäller för respektive nivå för lek- och pedagogiskt material. En vara kan uppfylla ett eller flera av kriterierna inom respektive nivå för att kunna klassas. I anslutning till respektive kriterie anges förslag till verifikat för att kunna redovisa att kriteriet uppfylls. Ett verifikat kan till exempel vara en licens/certifikat för en tredjepartsmärkning eller egen tredjepartsverifierad dokumentation.

Nivå	Kriterie	Förslag verifikat
Grön	Kemikalierelaterade kriterier för en eller flera av följande tredjepartsmärkningar: <ul style="list-style-type: none"> Svanen 	Licens för aktuella tredjepartsmärkningar
	Upphandlingsmyndighetens krav <ul style="list-style-type: none"> Leksaker och hobbymaterial: http://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/giftfri-forskola/leksaker-och-hobbymaterial/ 	Förslag till verifikat anges i anslutning till respektive krav på Upphandlingsmyndighetens webbplats
Gul	CE-märkta produkter satta på marknaden efter 2015	CE-märkning
Röd	Ämnen upptagna på REACH kandidatförteckning eller Chemsec SIN list används som tillsatser i produkten	
	Mjuka plastleksaker, madrasser, dynor och lekkuddar som är tillverkade innan 2007	
	"Slajm" samt leklor av PVC, exempelvis cernitlera	
	Annan information som inger stora betänkligheter	
Grå	Information om ämnesinnehåll och/eller eventuella licenser för tredjepartsmärkning saknas eller kan inte bedömas	

8 Kemiska produkter och enskilda kemikalier

En kemisk produkt definieras i kemikalielagstiftningen (Miljöbalken 14 kap. 2§) som ett kemiskt ämne eller blandning av ämnen som inte är en vara¹³.

Användningsområden är till exempel

- Tandvård
- Lokalvård
- Disk/måltidsproduktion
- Drift och underhåll, verkstad, fordonskemikalier
- Hantverk/konstnärlig verksamhet
- Desinfektion och hudvård
- Vårdkemikalier
- Laboratoriekemikalier
- Bekämpningsmedel

8.1 Prioriterade ämnen

Kemiska produkter och enskilda kemikalier, som utgörs av eller innehåller nedanstående ämnen och/eller ämnen som är upptagna på nedanstående ämneslistor/databaser, är prioriterade för att i första hand undvikas, i andra hand avvecklas och i tredje hand riskminimeras i kemiska produkter och enskilda kemikalier som används i Västra Götalandsregionens verksamheter.

Utifrån denna prioriteringsordning utformas dokumentation för upphandlingar samt arbete i verksamheterna.

1. Västra Götalandsregionens prioriterade ämnen¹⁴ för avveckling

Ämne och CAS-nummer	Exempel på användning	Förekommer på lista/databas	Egenskaper	Undantag
Fluorvätesyra, CAS No. 7664-39-3	Inom tandvården	KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Mycket hög akut giftighet	
D-Limonen CAS No. 5989-27-5	Doftämne i bland annat rengöringsmedel	KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Miljöfarligt, långtidseffekter Allergiframkallande	
Triklosan CAS No. 3380-34-5	Antibakteriellt medel, till exempel i tandkräm, tvål, fotspray, munvatten	Chemsec SIN-list KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Miljöfarligt, långtidseffekter Hormonstörande	
Triklokarban 101-20-2	Antibakteriellt ämne, förekommer som alternativ till triklosan			
PHMB - Poly(hexamethylene) biguanide hydrochloride, CAS No 32289-58-0, 27083-27-8	Antibakteriellt ämne		Uppfyller två kriterier för PBT	
Alkylfenoletoxilater (AFE)	Till exempel som tensider i rengöringsprodukter	Chemsec SIN-list	Miljö- och hälsofarligt	

¹³ En *vara* definieras som ett föremål vars form, yta eller design i större utsträckning än dess kemiska innehåll bestämmer dess funktion. Man skiljer i regeltexter på varor och kemiska produkter (ämnen och blandningar). Till exempel är en stol en vara medan målarfärg är en kemisk produkt

¹⁴ Ämnena är prioriterade utifrån egenskaper och användning i VGRs verksamheter. Primärt identifieras de genom sökningar i kemikaliehanteringssystemet Klara

Till exempel CAS no. 127087-87-0, 26027-38-3, 37205-87-1, 68412-54-4, 9016-45-9, 27193-86-8, 121158-58-5, med flera				
Cyklohexan 110-82-7	I drift- och underhållskemikalier, till exempel lim	KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Miljöfarligt, långtidseffekter	
Formaldehyd 50-00-0	Används i en mängd kemiska produkter, bla för desinficering och konservering	Chemsec SIN-list	Cancerframkallande	Användning till biologisk fixering
Zinkföreningar, vattenlösliga, Till exempel CAS No. 12001-85-3, 7446-20-0	Smörjmedel, drift/underhåll, golvpolish		Biocid	

2. Övriga ämnen på REACH kandidatförteckning

3. Övriga ämnen på Chemsec SIN list

4. Övriga ämnen i Kemikalieinspektionens PRIO-databas

5. Övriga ämnen med följande miljö- och hälsofarliga egenskaper: Se avsnitt 9

8.1 Ämnen som helt eller till största delen avvecklats i VGRs verksamheter

Följande ämnen har helt eller till stor del avvecklats i VGRs verksamheter genom substitutionsarbete. Innan arbetet med substitution inleddes utgjorde dessa ämnen några av de största flödena av miljö- och hälsofarliga ämnen i VGR. Mellan 2010 och 2016 minskade volymen av dessa ämnen med 97%.

Ämne och CAS-nummer	Exempel på användning	Förekommer på lista/databas	Egenskaper	Undantag
Bronopol, CAS No. 52-51-7	Biocid i tvålcreme, i medel för moppkonservering, trälim etc.		Biocid	
Glutaraldehyd, CAS No. 111-30-8	Desinfektion av medicinteknisk utrustning	KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Allergiframkallande	
Hydrokinon, CAS No. 123-31-9	I framkallare vid våtframkallning inom tandvården	KemI PRIO: Prioriterat riskminskningsämne	Mutagent (kategori 3) Allergiframkallande	

9 Miljö- och hälsofarliga egenskaper

Ämnen med en eller flera av nedanstående ämnesegenskaper ska i första hand undvikas och i andra hand avvecklas i varor och kemiska produkter som används av Västra Götalandsregionens verksamheter. Verifikat för kemiska produkter och enskilda kemikalier är till exempel säkerhetsdatablad. Verifikat för varor är en fullständig och tredjepartsverifierad deklaration av samtliga ingående material och tillsatser och andel av respektive i vikts %.

Benämning	Egenskap	Faroangivelse enligt CLP	Keml utf.	Keml risk.	REACH SVHC
CMR	Kan/misstänks kunna orsaka cancer (Carcinogen)	H350, H351	X		X
	Kan/misstänks kunna orsaka genetiska defekter (Mutagen)	H340, H341	X		X
	Kan/misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet/spädbarn som ammas (Reproduktionstoxisk)	H360, H361, H362	X		X
PBT, vPvB	Ämnen som är långlivade, bioackumulerande och toxiska (så kallade PBT-ämnen) eller mycket långlivade och mycket bioackumulerande (så kallade vPvB-ämnen) enligt de kriterier som finns i bilaga XIII till REACH-förordningen		X		X
EDC etc.	Ämnen för vilka det finns vetenskapliga belägg för sannolika allvarliga effekter för människors hälsa eller miljön som motsvarar de i punkterna ovan, till exempel hormonstörande egenskaper (så kallade EDC)		X		X
	Särskilt farliga metaller (Cd, Hg, Pb, Cr6)		X		
	Orsakar/kan orsaka organskador	H370, H371, H372, H373		X	
	Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter	H400, H410, H411, H412, H413		X	
	Dödligt vid inandning, hudkontakt och/eller förtäring	H330, H310, H300		X	
	Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning, Kan orsaka allergisk hudreaktion	H334, H317		X	
	Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären	H420	X		